

GLASILO NEZAVISNE DELAVSKE STRANKE JUGOSLAVIJE

Izhaja vsak četrtek. — Uredništvo in upravnništvo: Turjaški trg št. 2, prilličje. — Naročnina: na mesec 4 Din, četrtletno 12 Din. — Dopisi se ne vračajo.

Štev. 11.

LJUBLJANA, četrtek, 28. junija 1923.

Lelo I.

27. junija.

Delavski razred Jugoslavije danes nima nobenih zaslopnikov v belgrajski narodni skupščini. Onih par socijalističnih poslancev, ki tam sede, sploh ne pride v poštev z ozirom na njihovo izdajalsko politiko. Parlament je popolnoma v rokah meščanskih strank. Zato pa se tam ne vodi delavska, marveč meščanska politika. To znači, da so vedno le merodajni interesi buržuazije, ki so pa vedno v nasprotju z interesi proletarijata.

Gospodar politične situacije je srbska radikalna stranka, predstavnica srbske imperijalistične buržuazije. Ves čas od prevrata sem je zasledovala eno linijo v politiki: zastopali izključno interese srbske buržuazije v smislu srbskega imperijalizma in zavladati sama v državi. S svojimi spretnimi manevri se ji je posrečilo doseči ta cilj.

Takoj po prevratu je umela radikalna stranka stvoriti takozvano koncentracijsko vladu iz vseh meščanskih strank in iz socijaldemokratov. Znala je izrabiti njihovo naivno jugoslovansko ideologijo, da so pomagale zabiti prve kole centralistično urejeni državi z močno srbsko vojsko in srbsko centralno upravo v Beogradu. Avtonomislična klerikalna stranka in federalistična Hrvatska zajednica ste za ceno sedeža v vladi izročili vodstvo državne politike srbski buržuaziji.

Sele po volitvah v konstituantu so spoznali svojo usodno napako. Takrat je bilo že prepozno. Radikalci jih niso več potrebovali in so jih odslovili, ker bili so na potu namenu konstituantu, ki je imela samo dati izraz dejanskemu stanju — skleniti centralistično ustavo.

Vendar pa je bila radikalna stranka po volitvah v konstituantu še preslabla, da bi bila mogla sama vzeti v roke vladu. Potrebovala je zaveznika proti dvema nevarnim nasprotnikom: Komunistični stranki in Radiču. Ali situacija je postala za radikalce kaj kmalu jasna.

Trenolno Radič ni bil nevaren s svojo frazersko mirolovno hrvaško republiko. Nevarnost je bila samo ena, da Radič pride v Beograd. Zato je bilo treba spretno manevrirati in ustvariti v radikalni stranki navidezno dvojno mišljenje ter poslati Protičevu skupino v boj proti oficijelni strankini politiki ter tako Radiča podpreti, da je trdovratno vztrajal na svoji abstinenčni politiki.

Obenem s tem manevrom, ki se je radikalcem sijajno posrečil, tako da se je Radič odrekel vsaki aktivni parlamentarni politiki, pa so znali izrabiti »državolovnost« in jugoslovanski nacionalizem demokratov. Ti so bili za oni čas kakor od boga poslani zavezniki za boj proti najopasnejšemu nasprotniku: Komunistični stranki z njenimi 60 poslanci. Ona je zbrala krog sebe večino industrijskega proletarijata in množice revnih kmetov južnih pokrajin. Njej je bilo treba onemogočiti, da bi organizirala mase svojih volilcev in jih usposobila za revolucionaren boj. Proti Komunistični stranki je poslala v boj demokrate, ki jih je obenem uporabila za glavne zagovornike centralistične Vidovdanske ustave.

Ko je demokratska stranka opravila ti dve nalogi in si je kot predbojevniča izjemnih zakonov in centralistične usta-

ve nakopala splošno sovražstvo, se je je radikalna stranka znebila in vzela sama v svoje roke vajeti, da izvrši še poslednja dela: vojaški zakon, finančni zakon in uradniško pragmatiko.

V tej zelo kočljivi situaciji je bilo treba zopet spretno manevrirati. Predvsem je bilo treba ugoditi zahtevi Radiča in klerikalcev po novih volitvah in porem maskirati po volitvah, kakor da hoče radikalna stranka sporazum z Radičem. Začela so se pogajanja v Zagrebu, da zadrži Radiča, da bi ne prišel v Beograd in da je lahko med temi pogajanja parlament pričel z delom brez Radiča. S temi navideznimi pogajanja pa so radikalci poslali federaliste z Radičem vred v boj za homogeno radikalno vladu, s čimur so radikalci pridobili na moči, ker so lahko trdili, da imajo za sabo večino parlamenta.

Federalist in republikanec Radič je forsiral radikalce, predstavnike srbske imperijalistične centralistične politike, radi katere ravno noče v Beograd. Klerikalci in muslimani pa so se pridružili Radiču slepo, računajoč, da bodo kmalu pri jaslih. Mojstrsko so radikalci poletnili ves federalistični meščanski blok in ga vpregli v svoj voz.

Sedaj, ko je minila nevarnost, pa je radikalna stranka zopet odpravo nastopila. Radiču je prepovedala javno skupščino. In Radič ji odgovarja na obedu in ji napoveduje boj z besedami. V skupščini so predložili vojaški zakon, ki bo ogromno obremenil proračun, dočim za uradnike in železničarje ni denarja. Predložili so finančni zakon, ki predvideva šestkratni povisek zemljiškega davka in 30% povisek direktnih davkov. To pomeni, da padejo vsa bremena na revne kmete, delavce in uradnike. Mesto progresivnega davka na veleposest in velike dohodke, upeljejo progresivni davek na revščino. Ker pa tudi to še ni dovolj, upeljejo še »kuluk«, kar pomeni prisilno delo za vse osebe od 17.—50. leta za 14 dni v letu. Zakon pa predvideva, da se bodo lahko bogalaši odkupili, dočim bodo morali proletarci delati tlako, kakor v črnem srednjem veku.

Klerikalci sedaj kriče proti radikalcem in njihovi politiki in Radič jim je zopet enkrat v nedeljo napovedal boj na nož pri polno obloženi mizi. Ali more kdo bolj farbati ljudstvo, kakor delajo to Radič in klerikalci? Najprej kriče in zahtevajo homogeno samoradikalno vladu, potem pa prično zopet kričati proti njej, ko je že prepozno.

Če bi mislila ta gospoda resno s svojo politiko, potem bi mobilizirala mase v boju proti novim zakonom, ki režejo globoko v meso najširšim masam delovnega ljudstva.

Najprej kričite ob volitvah za avtonomijo in federacijo, nato se eksponirate za homogeno radikalno vladu, ki je tipična predstavnica srbske imperijalistične centralistične politike, proti kateri ste naslopali pri volitvah. In sedaj zopet samo kričite proti njeni politiki, ki je vendar izraz programa radikalcev. Če ste hoteli njihovo vladu, ste morali hoteli tudi njihovo politiko. Če ste pa mislili drugače, potem pa ste ali politični otroci ali pa lumpi, ki v nobenem slučaju ne zaslužite zaupanja.

Občinske volitve.

Sklep središnjega izvrševalnega odbora.

Vsem krajevnim organizacijam.

Središnji izvrševalni odbor je sklenil povodom predstojećih občinskih volitev, ki se bodo vršile 19. avgusta tega leta po celi Srbiji in Črni Gori:

- 1.) N. D. S. J. bo šla v volitve popolnoma samostojno, popolnoma neodvisno po vseh drugih strank in grupacij.
- 2.) Volitev se udeleži stranka samo tam, kjer že obstoje strankine organizacije in drugi predpogoji.

3.) Od krajevnih organizacij v krajih, kjer misli, da je potrebno udeležiti se volitev, bo Središnji izvrševalni odbor zahteval potom posebne okrožnice poročilo o predpogojih za izpeljavo volilnega boja, v srhu omogočenja končno veljavnega sklepa o tem vprašanju.

Beograd, 20. junija 1923.

Središnji izvrševalni odbor.

Strankin borbeni fond.

Sklep središnjega izvrševalnega odbora.

Središnji izvrševalni odbor je sklenil, da se državni konferenci predloži pravilnik za »Borbeni fond« stranke. Dokler pa ta pravilnik ni sklenjen, je odločil izvrševalni odbor, da krajevne organizacije stranke in sekcije pobirajo razen člarskih prispevkov za »Borbeni fond« stranke po 1 Din mesečno od članov, ki plačujejo 5 Din in po 3 Din za člane, ki plačujejo 10 Din mesečno.

Ta uplačila za »Borbeni fond« stranke veljajo od 1. junija tega leta in se morajo zabeležiti v likvidacijsko polo poleg članarine. Celi znesek za »Borbeni fond« se mora poslati središnjemu izvrševalnemu odboru stranke.

Beograd, 20. junija 1923.

Središnji izvrševalni odbor.

Svetovni položaj.

I.

Evropa je podobna veliki smodnišnici, okrog katere stoji krdečo zločincev s prižganimi bakijami. Nič ne veš, kdaj bo polisnil zločinec bakljo v smodnik, ali kdaj bo odnesel veter slučajno kak ogorek vanj. Vidiš samo, da je strašna nesreča nezogibna in da nastopi eksplozija lahko vsak trenolek.

Pod tem uliskom preživljamo lefošnje spomlad.

No, ne vsi. Mnogim ta strašna situacija še ni očitna. In nikako čudo: svetovna kapitalistična buržuazija, s svojim ogromnim časniškim, parlamentarnim in diplomatskim aparatom še vedno spretno zaslepljuje velike ljudske sloje, zlasti malomeščanstvo in kmete. Ona ludi še ni brez vsakega vpliva na delavske mase. Zato je v trenolku, ko stojimo na pragu še hujšega lefa 1914, naša sveta dolžnost, da poskušamo dati vsaj delavski prednji straži kolikor mogoče jasno sliko sedanjega svetovnega položaja.

Osrednji krater novega vulkana je ruhrsko ozemlje. Toda to ni edini, petrolejska polja pri Mosulu in na Kavkazu, Indija s svojimi ogromnimi bogastvi različnih industrijskih surovin, igrajo podobno vlogo. Seveda, buržuazija nam zna vse to tako spretno zaviti v lepe besede in humanitarna čustva, da gledamo mesto železne rude in premoaga — pravičnost, mesto petrolejskih vrelcev — čisto demokracijo, mesto bombaža in volne — barbarstvo zaostalih narodov, ki jih je treba »civilizirati«, milo domovino itd. Toda za kuli-

sami kapitalističnega gledišča, kamor je navadnemu proletarskemu smrtniku strašno težko prodreti, pa izgledajo te stvari vse drugače.

Za kulisami francosko-nemškega spora za takozvane »reparacije«, i. j. obnoveitev po vojni porušenih francoskih krajev, vidimo, da tu ne gre pravzaprav čisto nič za »reparacije«, nego za čisto druge stvari. Na reparacije bi izvrševalni odbor francoskih vlekaptalistov, i. j. francoska vladu, prav lahko pozabila, ako bi se hotel nemški odbor kapitalistov pogoditi z njim za »pravično« razdelitev ogromnih dobičkov, ki bi jih pri primerni ureditvi dajala loirinsko-ruhrska kovinska veleindustrija.

Stvar je namreč taka:

Alzaško-loirinska je dežela ogromnih železnih rudnikov. Za te rudnike — in ne za listih par stolisoč francoskih delavcev in kmetov, ki žive kot skromna francoska manjšina v tej deželi — se je francoski kapitalizem boril v svetovni vojni in jih končno s pomočjo Angleske in Amerike ter Italije, ki so zasledovale na drugih krajih zopet druge svoje trgovske in industrijske cilje, tudi Nemčiji izlrgal izrok. No, ta železna ruda pa je imela samo radi tega tako ogromno svojo vrednost, ker ležijo v bližini ruhrski premogovniki. Brez ruhrskega premoga pada prvič, njihova rentabilnost, ker je dobava drugega premoga dražja, drugič, pa je edino ruhrska industrija na evropskem kontinentu sposobna, da kupi in porabi tako velike množine železa, kakor ga lah-

ko izdelujejo alzaško- loirinske topilnice. Francoska kovinska industrija, ki je v glavnem združena v francoskem koncernu Schneider (La Creuzot), je došli premajhna, da bi mogla postati lak odjemalec alzaško-loirinskega železa, kakoršnega si želi lastnik teh topilnic, francoska topilniška družba »Comité des Forges«. Francoska zmaga nad Nemčijo je bila torej nepopolna, ker francoski kapitalisti bi bili morali dobiti še vse ruhrsko ozemlje, da bi bila njihova kovinska industrija popolnoma zadovoljna, t. j. da bi se bilo njihovo kapitalistično gospodarstvo tako uredilo, kakor so si francoski velekapitalisti želeli. Zato je že oče zmagane francoskih kapitalistov, gospod Clémenceau označil versalski mir z Nemčijo način za nadaljevanje vojne proti Nemčiji. In tako je prišlo do zasedbe Ruhra po francoski vojski.

Toda že pred francosko zasedbo ruhrske kotline so se vršila pogajanja med francoskimi topilniškimi podjetniki združenimi v koncernu »Comité des Forges« in nemškimi posestniki premogovnikov in kovinske industrije, združenimi v koncernu Sinesovem. Nameravan je ogromen kontinentalen koncern teške industrije, v katerem bi se spojila »Comité des Forges« in Sines, ki ne bi samo v najkrajšem času absorbiral vso evropsko kontinentalno težko industrijo, temveč tudi zadal smrtni udarec angleški težki industriji. Ta pogajanja pa so se razbila na odstolku participacije francoskega kapitala v novemu francosko-nemškemu koncernu. Francozi so zahtevali 60%, dočim jim je nudil Sines samo 40%.

Francoska vlada je nato zasedla ruhrsko ozemlje, da bi na ta način prisilila nemške kapitaliste k nadaljnim popustom. Ker ima Sines vsled francoske okupacije ogromne škode, ki jih ne more več krili niti z umelnim uničevanjem kurza marke, izgleda, da je sporazum med Sinesom in francoskim koncernom »Comité des Forges« že blizu sklepa. Po zadnjih zakulisnih

vesleh bi se zadovoljil danes gospod Sines že z 51% participacije, dočim bi participirali Francozi z 49%. Sinesu gre torej samo še za prvenstvo, samo še za čast v tej pogodbi. Trenutek, ko si bosla nemška in francoska kapitalistična gospoda sloneli v najslajšem prijateljskem objemu, ne izgleda več daleč.

Toda tej sladki čaši nade Sines-loirinske velekapitalistične gospode pa je dodano tudi precej hrpkega in grenkega pelina. Predvsem nista »Comité des Forges« in Sines edina koncerna v svojih deželah, temveč imata oba doma precej nevarne konkurente. Francoska kovinska industrija je združena, kakor smo bili že zgoraj omenili, v koncernu »Schneider«. Na tem koncernu pa participira v precejšnji meri tudi angleški kapital. Iz tega vzroka in ker se angleški kapitalisti opravičeno boje za svojo težko industrijo, se bori Anglija z vsemi sredstvi proti Sinesu in »Comité des Forges«. Sedanja francoska vlada je predstavnica koncerna »Comité des Forges« in zato vidimo, da se Schneiderjeva skupina in Anglija borita z vsemi sredstvi proti Poincaréju. V Nemčiji pa imamo poleg Sinesa še dva druga velika industrijalna trušta, t. j. A. E. G. (Splošno električno društvo) in pa Hapag (železna industrija). Agent lih dveh je ministrski predsednik Cuno in zato podpira angleška vlada, kolikor največ mogoče sedanjo nemško vlado, ki nastopa proti Sinesu. Vsa stvar pa se še v toliko bolj komplicira, ker je v vsem tem zosu vmešan tudi ameriški kapital. Koncern »Comité des Forges« podpira ameriški finančni trust Morgan. Za nemškima trustoma A. E. G. in Hapagom pa stoji Rockefellerjev finančni koncern. Tako izgleda torej ta strašna putica svetovnih kapitalističnih interesov in samo če se pozna vse te zakulisne igre svetovnega kapitala, se ljudi lahko analizira svetovni politični položaj in postavi sigurno prognozo za politično vreme v bodočnosti, po kateri se mora ravnati proletarska politika.

Dragus.

Socijalpatritotje v Trbovljah v objemu z demokrati in klerikalci proti rudarjem.

Rudarji, prisiljeni vsled neznosnih življenjskih razmer, so vložili 20. t. m. trboveljski družbi nove zahteve za izboljšanje mezd. Z. R. D. je pozvala ljudi »Unija«, kršč.-soc. strokovno zvezo in narodno socijalno zvezo kot manjšinske organizacije, da sodelujejo v tem mezdnem boju, ter jih pozvala da podpišejo zahteve, katere bodo vložene. Kršč.-soc. zveza se je temu pozivu odzvala, Krušič je pa za Unijo izjavil, da je preveč razredno zaveden, da bi se podpisal na zahteve, katere bi podpisala tudi kršč.-soc. zveza. Zahteve so bile vložene in Skubicu,

ravnatelju trboveljske družbe je srce igralo, ko je videl, da njegova zvesta prijateljica Unija, ni podpisala zahtev in takoj je obvestil vlado, da so zahteve samo »komunistične«, ker se pametni in trezni socijalisti, kol so pri Uniji, nočejo vmešavati v tako »pro-fidržavno« akcijo. Veliki župan Lukan tudi ni pozabil izjaviti zaslopnikom Z. R. D. da bo vsako gibanje zatrl, če se bodo v Trbovljah pojavile »komunistične špice«.

»Unija« je torej že takoj ob pričetku pri trboveljski družbi, kakor tudi pri vladi s svojo »razredno zavednostjo« vzbudila do-

jem, da niso vsi rudarji za povišanje mezd, ampak samo tišči, katere so nahujskali »komunistične«. Vse lo pa uganjajo patrijotje pod firmo »razredne zavednosti«.

To »razredno zavednost« si pa moramo ogledati tudi ob drugih prilikah, da jo bomo znali prav ceniti. Ko se gre za povišanje mezd rudarjev, Krušič odklanja enotno akcijo, lo smo videli zgoraj.

Ka pa se gre, za gerentstvo občine Trboveljske pa Krušič »razredno zavednost« zopet drugiče tolmači. Ko je Lukan razpisal dosedanj gerentški sosvet, v katerem so »solidarno in zavedno« sedeli pod demokratom Plavšakom klerikalci, narodni socijalisti in tudi socijalpatrijotje, so se pobunili na mah fašisti, črne kuže in rdeči hinavci, ter smatrali, da morajo protestirati. In ker jim ni ostala prikrita važnost enotnega nastopa, so se zbrali v Goropevškovi ulici na posvetovanje, na katero so povabili tudi večinsko stranko NDSJ, ki pa se je tega sestanka udeležila le informativno, da zve, za kaj se pravzaprav gre in da vidi, kako se »zavedni« Krušič počuti v enotni fronti z župnikom, Plavšakom, Lelnikom in Vodušekom.

Ker naši odposlanci niso imeli instrukcij in ker ostale štiri stranke (patrijotje, demokrati, klerikalci in narodni socijalisti) brez večinske stranke niso mogle ničesar skleniti, se je sestanek odgodil do ponedeljka 25. aprila 1923.

Ko je odbor NDSJ v Trbovljah spoznal zakaj jih snubijo v »enotno fronto«, je sklenil, da se sestanka v ponedeljek ne udeleži, ampak, da tej ričet družbi pošlje naslednje pismo:

Sklicatelju sestanka
v Trbovljah.
(v roke g. Kuharju.)

Napačno naslovljeno pismo na Z. R. D. sosvetu v Trbovljah, smo sprejeli. Obdnevni redom: Stališče posameznih strank napram novemu gerentskemu sosvetu v Trbovljah, smo sprejeli. Obveščeni smo tudi o početku navedenega sestanka. Naše stališče k temu vprašanju je sledeče:

Nauk bolgarskega prevrata za siromašne kmete.

Kol izgleda, je bolgarska buržuazija v resnici vrgla Stambolijskega, voditelja bolgarskih kmetov. Diktaturo kmetov je nadomestila diktatura buržuazije, diktatura fašistov in oficirjev, ki so jo podpirali socijalpatrijotje.

Voditelji bolgarske kmečke stranke so sedaj lahko spoznali, da kmetje ne morejo vladati i proti kapitalu i proletarijatu. Bolgarski kmetje vidijo sedaj, da se morejo boriti uspešno proti meščanstvu edino-le v zvezi s proletarijatom. Ker je Stambolijski hotel uvesti kmet-sko diktaturo tudi nad proletarijatom, je padel in prišla je meščanska diktatura. Ker je nastopil proti delavstvu, je zadal smrten udarec ne delavstvu, ampak samemu sebi.

Če bi se ravnala večina bolgarskih kmetov po vzgledu ruskih kmetov, ki so stopili v boju proti kapitalu v zvezo s proletarijatom, bi danes ne imeli meščanske diktature v Bolgariji, ampak bi imeli poleg delavsko-kmečke Rusije delavsko-kmeško Bolgarijo.

Trboveljski proletarijat je pri občinskih volitvah leta 1920 odločno in nedvoumno pokazal kdo naj zastopa njegove interese v občini. Vladajoča buržuazija, dobro vedoč, da bodo izbrani zastopniki trboveljskega proletarijata napravili konec tej prolidelavski politiki v občini ter se pognili za pravice delavstva, je poletpala najelementarnejšo ustavno in zakonsko pravico državljanov ter proti-zakonito razveljavila od ljudstva voljeni občinski svet. Mi smo že takrat podali proti temu nasilju demokratsko radikalno vlado naš protest in zahtevali ponovne volitve. Na ta protest vlada ni reagirala. Ob priliki zopetne izmenjave gerentskega sosvefa izjavljamo v imenu revolucionarnega trboveljskega proletarijata, da smo tako, proti demokratskemu, kakor tudi proti radikalnemu in sploh vsakemu gerentsstvu in zahtevamo, da se napravi konec temu brezpravnemu stanju v trboveljski občini in da se takoj razpišejo volitve za trboveljski občinski svet.

Ker je stranka, ki je sklicala sestanek, kakor tudi vse ostale stranke, ki se sestanka udeležujejo, skozi dve leti padevala v gerentskem svetu, se nameravane skupne protestne akcije v kaki družbi ne moremo udeležiti.

Trbovlje, dne 25. junija 1923.

Krajevna organizacija NDSJ v Trbovljah.

Mislimo, da nam »razredne zavednosti« Krušiča ne bo treba več osvetljevati. Rudarji naj si le zapomnijo, da je odklonil skupno akcijo za povišanje plač, da pa je sodeloval v skupni akciji z demokrati, s fajmoštom Lelnikom, Vodušekom, Goropevškom in s purgarji.

Da ne bo ostalo pozabljeno, konstatiramo, da so soc. patrijotje cel čas po razpustu izvoljenega občinskega sveta sedeli v imenovanem gerentskem sosvetu, ter da so odgovorni za zavoženo gospodarstvo v trboveljski občini.

LISTEK.

Takrat, ko so klicali kruha...

Hodili so na službo, ob uri, ki jo jim je določil delodajalec... odhajali so domov v času, katerega je označil delodajalec.

Težko so hodili. Zakaj, njih misli so bile doma pri otrocih, pri ženah, ki so z bojazljivim, vendar jasnim glasom govorile:

»Kaj naj skuham za večerjo?«

»Kar bo, skuhaj.«

V hla so gledali ali pa skozi okno, da bi ne videli obupanega obraza žene in Irdo, jezno odgovarjali:

»Kar bo...« Jezen je bil glas žen. »Ničesar ni.«

»Da ničesar ne kuhaj,« so rekli možje in stopili na cesto. Zakaj, mudilo se je na službo.

In hla »ničesar ne kuhaj,« jih je preganjalo.

Kako »ničesar«. Otroci morajo jesti. Njih hla potrebuje za rast, potrebuje za razvoj, za trpljenje, ki jih čaka. Ko stopijo vanj s slabotnim izstradanim telesom in bodo pre-rano onemagali in trudu in pomanjkanju, koga bodo dolžili? Njih očelov... »Sami bi ne jedli,« bodo mislili in bodo govorili. »Ne jedli bi, da bi mi bili zato močnejši.«

Kako jim povedati, da ne jedo tudi sedaj — ker nimajo kaj. Zaslužek je tako majhen, siromašen, da ne zadostuje, a delo je tako veliko in težavno, da zahteva jedi.

Težki so bili koraki na službo s takimi težkimi mislimi.

Pa so naenkrat pogledali drug drugemu v oči. Vsi, kar jih je bilo in so gladovali,

so si pogledali. In glej, v očeh vseh je bilo hla:

»Kruha...«

In v očeh vseh je ogenj in misel: »Zahtevajmo.«

In ko so se zavedli tega, so si podali roke, vsi do zadnjega so si jih podali in desnice njih so prisegale slogo in združilev. To je bil trenutek velike moči, moči, ki polresna temelje sveta in se majoje piedestali malikov.

Ta moč pa je stopila pred delodajalce in izpregovorila:

»Kruha... Ne vašega, nego svojega, ki nam ga krade. Zakaj, od jutra do večera delamo zanj.«

Siti so bili delodajalci in smešna jim je bila ta zahteva.

»Kruha hočete,« so djali. »Kruha«, in so se smejali. »Človek ne živi samo od kruha.«

Kako naj oni razumejo to besedo, ko so sili mesa in jim je kruh zopern. Saj tudi žuljev in znoja ne razumejo.

Ali glej, velika moč sloge in združilve, tisto stiskanje desnic hlačeri in stopilo na ulice. V vzbruhu so plule besede in preteče kričale:

»Kruha...«

Mogočniki pa so se razsrdili.

»Da si upajo?... Oni, ki smo jih najeli, da nam delajo, so zapustili delo in kriče po ulicah neumne besede, ki žalijo naša ušesa? Sužnji nam prete — gospodarjem svojim, ki jih oblačimo in hranimo, prete?...«

V vzduhu pa so brnele besede in ga potresale.

»Kruha...«

V njih je bilo nekaj pretečega, kakor v oddaljenem gromu.

»Kruha.«

Mogočnikov je postajalo strah. Bilo jim je kakor človeku bojazljivcu, ki od daleč vidi oblak in se mu roga, ki se mu še smeje, ko se približuje. A ko zasliši grom, se mu slisne srce in njegova prva misel je:

»Ni se šaliti. V gromu je blisk... v blisku je strela.«

In oči se obrnejo na podstrešje, kjer je zataknjen blagoslovljen les, da se ga zapali na ognjišču.

Množica lačnih pa je šla po ulici.

Kakor je kdo mogel je šel. V naročju otroka, ker ga ni bilo mogoče nikjer pustiti, se je pridružil oče — delavec množici.

Oče je lačen, otrok je lačen. Zakaj bi ne klicali: kruha.

Ali mogočniki so izvlekli blagoslovljen les...

Oboroženi sluge korakajo z naglimi koraki proti množici. Surova so njih obličja, a jeklo blišči v pomladanskem solncu. V ceveh na preži smrt, da poljubi liste, ki prosijo kruha.

Mesto kruha krogelj, zakaj pisano je tako:

»Kdor me zaprosi kruha, mu bom pa kroglo dal...«

»Nazaj,« grme oboroženi

»Razpršite se... Zakaj, nabite so naše puške.«

Množice se začudijo. Neverjetno se jim zdi, kar slišijo. Saj niso prosili nabilih pušek, nego kruha, listega, ki ga same pridelujejo. Tistega zahtevajo, a ne pušek nabilih?!

Ali oboroženi dvignejo puške:

»Nazaj... Razkropite se...«

Suhe so njih besede, sovražne.

Množice ne razumejo tistih besed.

Tedaj pa cevi pušek nastavijo svoja majhna žrela v množico. Ogenj sikne iz njih, kakor ogenj iz pekla... In glej, ulica je rdeča... Krvava... In trinajst ljudi, ki so zahtevali kruha, leži v mlaki krvi... nepremično... mrtvo...

Trinajst ljudi.

In trinajst družin zavpije obupno. Trinajst družin je ubilih.

Oče pa, ki je nesel v naročju otroka, ljubezen svojo, začuti, da je omahnila otroška glavica... Po rokah pa se je vtilo toplo...

Pogleda.

Prebita je glavica deleča, razmesarjena od kroglje. Se ne začneži živeti, je moralo kloniti otroško glavico to mlado življenje.

In krič, kakor obsodba se izvije iz ust očeta:

»Prokleti...«

In leli po ulicah ta krič in bije vsakogar, da se plašno skrje za zidovje. Udari ob oborožene hlapce, da se strresejo in zbeže... Kakor kajm beže in njih lica so spadena od neznane groze.

Na cesti je prazno.

Mrliče so odvlekli nekam in jih poskrili. Vest svojo hočejo skriti.

Ali mlake krvi so še tam... strnele krvi... človeške krvi... krvi delavske.

Čujle drdranje.

Kočije drdrajo, avtomobili ropotajo.

Meščanstvo v lepih oblekah se pelje, da vidi čudovito cesto, kjer je človeška kri. Elegantne dame jo hočejo videti... zakaj znamenitost je to in punlarska je. Vse mesto se pelje, da vid iprelito kri ljudi, ki so zahtevali kruha.

Služijo kočijaži...

V kleteh — stanovanjih pa plaka trinajst družin za mrtvim možem in očelom.

V kleteh — stanovanjih pa siskajo pesti milijoni...

Ne želel bi biti v koži fistih, katerim veljajo slisnjene pesti milijonov...

Iv. Francevič.

Organizirajte se!

Jeseniško delavstvo neposredno pred stavko.

V zadnjih številkah »Glasa Svobode« smo že razpravljali oziroma obelodanili težki gmočni položaj lukajšnjega delavstva, vsled kojega je bilo ono prisiljeno slaviti spomenico za zboljšanje oziroma oblaženje njihovega skrajno slabega stanja na vodstvo Kranjske industrijske družbe oziroma družbo italijanskih, nemških, jugoslovanskih in drugih izkoriščevalcev.

Danes pa moramo pibiti, da stoji vodstvo gori navedenega podjetja še zmeraj neomajano na svojem stališču, namreč, da se neče pogajati z delavstvom ter molivira svoje stališče z raznimi izgovori na slabo konjunkturo, denarno krizo itd. itd., kar pa lukajšnjega delavstva ne more in ne bo tangiralo ter tudi ne bo odstopilo od svoje malenkostne in upravičene zahteve.

Ako pomislimo, da znaša zahteva samo 18-20% poviška povprečno na celotne plače, ker se zahteva 40% samo na temeljne plače, katere pa znaša danes povprečno 78 K na dan. Na teh 78 K pa je 125% doklada, kar znaša skupaj 175 K na dan. Po novi zahtevi pa bi znašala odstotna doklada 165%, kar bi znašalo skupaj s temeljno plačo 206.70 K na dan. Toraj 31.70 K na dan poviška na plači zahteva povprečno lukajšnje delavstvo in nič več. Ali je ta zahteva mogoče prebirana? Ali ni cena življenjskim potrebščinam v zadnjih treh mesecih narasla veliko več, namreč za najmanj dvakrat toliko, kar zahteva lukajšnje delavstvo? Ali je prebirana zahteva delavstva, da naj zgradi K. i. d. za svoje delavstvo stanovanja, (koje človek, ker ni žival, mora imeti) ter se

polagoma reši iz medvedovih brlogov? Ali je prebirana zahteva po delavski kopelji, kjer bi si delavstvo moglo osnažiti svoja od dela umazana telesa, kar je v interesu iz zdravstvenih ozirov celokupnega prebivalstva? Ali tej malenkostni in upravičeni zahtevi delavstva K. i. d., koja izmzgava lelno iz svojega delavstva velikanske milijonske profile, v resnici ne more ugoditi? Ako je za vse druge stvari dobra konjunktura, bo morala biti tudi za povišek delavskih plač. Ako je bila možnost graditi kopelji za g. ravnatelja prašičke, koji jo »najbrž« še zahtevali niso, bo morala biti možnost tudi za delavsko kopelji, ker delavstvo konečno ne more zaostati za prešiči. Konečno pa lukajšnje delavstvo tudi ne more in ne bo šlo na razne izgovore podjetja o slabi konjunkturi, denarni krizi itd., ker fakt je, da delavstvo mora težko delati ter zahteva tudi za lo svoje plače, da more vsaj za silo živeči.

To naj si vzame K. i. d. naznanje, kakor tudi gospodje na vladnih inštitucijah, koje smo že v zadnjih številkah pozivali naj naredo svojo dolžnost s tem, da ščitijo delavstvo pred brezvestnim izkoriščanjem tujezemskih in domačih izkoriščevalcev. Toda gospoda na vladnih inštitucijah se do danes še ni zganila in podvzela potrebnih korakov. Zato vidi delavstvo pomoč le v samem sebi, v svojih razrednih bojnih organizacijah in proletarski solidarnosti.

Zivel nepomirljiv razredni boj!
Zivela bojna vsrajnost proletarijata!
Jeseniški kovinarji.

Delavsko gibanje v Sloveniji.

III.

Socijalistična stranka Jugoslavije je izgubila po ujedinenju komunističnega proletariata Jugoslavije vsak ugled in priljubljenost. Zlasti zaradi ministerijalizma in separatizma. Največ upliva na mase je imel še Goloub, ki se je vrnil po vukovarskem kongresu nazaj v socijalpatriotske vrste. Ali danes je tudi on zgubil vsak ugled še med socijalpatrioti samimi.

Ugled socijalistične stranke v Sloveniji je še bolj zmanjšal razcep v njenih vrstah na štiri frakcije, od katerih nima nobena mas za seboj. Brnnoč, ki je najbolj breščal in sekal na desno in levo, ima danes za seboj le še g. Korena in nekaj neinformiranih delavcev na Koroškem.

Ako bi se vodilo takliko enofne fronte proletarijata ves čas pravilno, bi bili socijalpatrioti še bolj razbiti, kol so.

Z ozirom na gospodarske, kulturne in jezikovne razmere je avtonomiziranje Jugoslavije neizbežno. To avtonomijo potrebuje Slovenija bolj kot ostale pokrajine. Ali ona avtonomija, ki jo zahteva slovenska, hrvaška in muslimanska gospoda, bi prinesla delavskemu razredu še težji položaj, kakor je današnji.

Avtonomistični program Nezavisne Delavske Stranke Jugoslavije, kol edine resnične

revolucionarne proletarske stranke, mora obsegati v glavnem sledeče:

1. On mora obsegati Srbijo, Makedonijo, Črno goro, Bosno in Hercegovino, Vojvodino, Hrvatsko, Slovenijo, eventualno tudi Dalmacijo.

2. Avtonomiziranje se mora izvršiti z ozirom na glavne narodnosti v Jugoslaviji in na gospodarske, kulturne ter socijalne razmere. Zgodovinske meje ne smejo igrati pri tem nobene vloge.

3. Naš program mora točno določiti zahteve, katere naj bodo predmet centralne uprave in katere ne.

Splošni pogoji za močan razvoj NDSJ v Sloveniji v stranko množic so dani. Z dosledno taktiko in jasnostjo v vseh dnevnih vprašanjih se bo ta razvoj NDSJ pospešil.

Centralni odbor NDSJ v Beogradu pa mora smatrati Slovenijo za težišče svoje politike. Če bo on ponavljal staro napako, da je težišče politike delavske stranke v agrarni, konservativni Srbiji, bo on sam zavil ta razvoj NDSJ.

Kajti industrijski proletarijat mora biti avantgarda celokupnega delovnega ljudstva, industrijski proletarijat mora dajati ton politiki NDSJ.

D. G.

Notranji političen položaj.

Pašić hoče Radića uničiti z zakonom o zaščiti države, čegar sprejetje je zakrivil — Radić.

Kar obstoja Jugoslavija, se vrši cel političen boj okoli boja za premoč med Zagrebom in Beogradom. Boj za centralizem in boj za federalizem sta v glavnem boj beograjske čaršije, ki jo obvladujejo francoske velebanke proti zagrebški llici, ki je v službah dunajsko-budimpeštanskih bank, ki so sedaj seveda nacionalizirane in prehajajo pod kontrolo angleških kapitalistov. Ta boj za premoč tujih kapitalističnih skupin je odel s plaščem, ki se ž njim navadno pokriva v kapitalističnem svetu vse sifilistične rane kapitalistične družbe, zaslavo svete, edine domovine. Gospodarska zastalost, pomanjkanje civilizacije in pa tradicija, na eni strani balkanske, na drugi madžarske uprave, ki sta bile obe golovo še bolj koruptne in protiljudske nego caristična uprava v Rusiji, omogočujeta ta politični boj, ki ne vodi računa o nobenih socijalnih potrebah delovnega ljudstva, ampak je v glavnem boj par skupin poklicnih politikov in par skupin takozvane inteligence, ki

je ravno vsled madžarskih in balkanskih tradicij pokvarjena do mozga. Slovenski deli Jugoslavije stoji v tem boju bolj ob strani, čeprav se že tudi pri nas širi vpliv madžarsko-balkanske politične morale.

Hrvaška politika se v splošnem giblje še v dobi laborov, v dobi narodnih prvakov. Radić sicer operira s priliko kmečko-razrednih zahtev, ali to so le lepe fraze, v dejstvu je njegova politika le stara politika papirnatega hrvaškega državnega prava bivših frankovcev. — Radić govori veliko o delavsko-kmečki slogi, on celo govori o sovjetski Rusiji — ali delal je vedno proti interesom delovnega ljudstva in hrvaška »kupuška« gospoda iz iliških bank ga zato podpira. Tudi beograjska bankarska gospoda mu je zato prizanašala, ker je videla v demagogiji hrvaškega mirovnega demagoga z gumijevimi kroglicami najboljšo obrambo proti nevarnosti, ki bi prelila celokupni buržuaziji v trenutku, ko bi množice siromanih

hrvaških kmetov zapustile Radićeve fraze o mirolovni hrvaški republikli in bi stopile skupno z mesnim in vaškim proletarijatom ostalih pokrajin v boj za svoje razredne interese, v boj proti celokupni odušiči in izkoriščevalski buržuaziji.

Radić je s svojo mirolovno, abstinenčno politiko napravil največje usluge bivši radikalno-demokratski vladi. Radić je omogočil sprejetje centralistične ustave, Radić je omogočil sprejetje zakona o zaščiti države. Radić nosi enako krivdo na današnjem stanju, kakor Pribičević, ker le na temelju Radićeve kraljske politike abstinence je mogel praznovati radikalno-demokratski centralistični blok svoje protiljudske orgije.

Po volitvah 18. marca so Radić s svojo abstinenčno, klerikalci in muslimani pa s vojo dejansko pomočjo podprli radikalno samovlado. Ne Radić, niti katoliški Korošec, niti bosenski zastopnik begov Spaho niso črhnil besede proti protiuslavnemu izjemnemu stanju, ki v njem živi delovno ljudstvo Jugoslavije. Med tem je prišla bolgarsko fašistovska revolucija in pokazala je, da par tisoč pušk in bajonetov zadostuje za milijone mirolovnih neoboroženih republikancev. Demokrati so razvili proti radikalom divjo gonjo in ker stari Pašić dobro ve, da so mu demokrati, ki imajo debro oboroženo »Orjuno« in zaslombo v oficirski ligi »crne roke«, bolj nevarni, kakor pa Radićeve množice, ki jim je po volji Radića edino orožje »gumijev kroglice«, s katerimi se v najboljšem slučaju prepodi par vrabcev, je žrtvoval svoje tajne zaveznike v upanju, da pomiri Pribičevića.

Vprašanje je, kaj bo storil sedaj Radić in njegovi kompanjoni Korošec in Spaho. Če bi bili res taki borci, kakor se delajo, bi sedaj morali, ko jim je beograjska vlada napovedala odkrit boj, dati vsaj geslo: niti vinarja davka tej vladi, niti enega moža za armado. Toda mirolovni može tega ne bodo storili, kvčjemu bodo šli iz parlamenta in bodo kazali v žepu figo in bodo zabavljali naprej, v Beogradu pa bo nemoženo vladal gospod Pašić, če ga ne bodo nadomestili demokrati. Možnost je tudi, da gre Radić v Beograd in izreče nezaupnico Pašiću, ki bi bil potem pri-

siljen približati se Pribičeviću in obnoviti staro zloglasno radikalno-demokratsko koalicio.

Zadnji čas je že, da delovno ljudstvo spozna svoj položaj, da spozna celo neiskrenost današnjih opozicionalcev. Proti frazam o centralizmu in federalizmu, ki so le zastor za boj tujih kapitalističnih grup, ki se bore za večje izkoriščanje delovnega ljudstva, moramo postaviti odločen program celokupnega delovnega ljudstva cele države. Vsa moč v roke delavcev in malih kmetov. Boj za delavsko-kmečko vlado. Boj proti buržuaziji, tako srbski, kakor hrvaški in slovenski. Taka delavsko-kmečka vlada bo lahko hitro uredila našo upravo tako, da bo sicer za celo državo vladala po enotnih načelih, da pa bo, upoštevajoč razne socijalne in narodnostne prilike posameznih delov, uveljavila princip čim najširše samouprave. Pred vsem pa bo celokupno upravo podredila najstrožji kontroli, od delovnega ljudstva voljenih zastopnikov.

To so gesla za katere se bori Neody. del. str. Jugoslavije in ta gesla obsegajo program za katerega se mora boriti vsak zaveden ročni in duševni delavec mest in vasi. Nismo pa tako naivni, da bo ta program uresničen s kakim čudežem, ali da bi mislili, da bo delavsko-kmečka vlada padla iz neba, kakor si predstavlja Radić svojo mirolovno republiko. Boj bo trd in zahteval bo še mnogo žrtv, ali zmaga bo naša, če se bo vsak posameznik zavedal svoje dolžnosti. Interesi posameznikov se morajo podrediti interesom celokupnega delovnega ljudstva. Buržuazija je močna, oborožena in ni izključeno, da bodo »Orjunci« v zvezi z demokrati in »crno roko« poskušali fašistovski državni prevrat. Časi so težki in zato je treba podvojene paznosti, hladnokrvnosti, poleg tega pa tudi požrtvovalnosti in odločnosti.

Le vaš boj in vaša zmaga, vi ročni in duševni delavci mest in vasi, bo nas rešil Proti frazam mirolovne, človečanske konfuzije, postavljam o jasen razreden program delovnega ljudstva.

Proti interesom srbske, hrvaške in slovenske buržuazije za interese celokupnega jugoslovanskega proletarijata.

Zunanji političen pregled.

Wrangel in bolgarska fašistovska vlada.

Novi minister policije v Bolgariji ne zaupa prav svojim žandarjem, zato se je obrnil na znanega gosta jugoslovanske vlade, na njegovo ekscelenco generala v. Wrangla, ki vzdržuje z denarjem jugoslovanskih davkoplačevalcev pri nas celo vrsto oficirskih šol in oboroženih oficirskih tolp, za pomoč. General v. Wrangel je svojemu zavezniku ustregel in odredil večje število svojih oboroženih band, da prevzamejo v Bolgariji žendarmersko službo. Jugoslovanska vlada seveda teh zvez odličnega slovanskega gosta z Mussolinijevo Bolgarijo neče oziroma ne sme videti, ker Wrangel je ljubljenec Rumunije in Poenkareja, želje teh držav pa so naši vladi povelje.

Teror v Bolgariji.

V Sofiji se je ustanovilo revolucionarno sodišče »makedonstvujuščih«. — Predseduje mu znani pobočnik komitskega vojvode Aleksandrova, Ivanić. Obsodbe tega sodišča so samo na smrt. Delavce in kmete obsojajo kar v masah. Seveda, Evropa, ta zlata, krščanska, dobrosrčna, pravična Evropa tega ne vidi — saj so žrtve le delavci in kmetje, za Evropo pa dobi človek šele važnost če je maziljen ali pa ima vsaj en milijon zlatih kron. Tudi socijalni demokrati, ti praporčaki svobode in demokracije, molče — ker je odlični član izvrševalnega odbora hamburške internacionale Kasazov obenem član bolgarske fašistične vlade. Od Kautskyja pa doli do Brnnoča so vsi ti gospodje nasprotniki diktature le tedaj, če se vrši diktatura proti buržuaziji (ker buržuazija jih fulra za masno plačanimi inserali) — diktaturo buržuazije, pa naj si

že bo tako nasilna in krvava, kakor v Bolgariji, pa podpirajo.

Proti enotni frontli proletarijata — za skupno fronto z buržuazijo.

Na Francoskem se je začel v zadnjem času, kakor po celi Evropi, silno širiti fašizem. Francoski fašizem, čigar glavna organizacija so tako zvani camelots du roi (kraljevi fantje), je v glavnem klerikalno-monarhističen. Glavno podporo ima v visokih vojaških dostojanstveniki (Foš, Pelé, Galliene, ti glavni stebri francoskega militarizma, so ob enem glavni stebri klerikalizma in ker obvladajo popolnoma francoski generalni štab, je prišlo tako daleč, da v armadi francoske republike pridejo na vodilna mesta le tisti, ki so odločni monarhisti in klerikalci) in seveda tudi v imperijalističnih krogih, ki jih tvorijo pred vsem zastopniki težke industrije in njihovi politični eksperimenti, t. j. narodni blok, glavna podpora Poenkareja. V zadnjem času so začeli fašisti napačiti dejansko razne opozicionalne politike in skušali so razbijati posebno delavske shode ter so organizirali posebne oddelke stavkolomcev. Zato sta komunistična stranka in zveza revolucionarnih strokovnih organizacij izdale poziv na socijalistično vodstvo in na reformistične strokovne organizacije, naj se stvori enotna fronta za boj proti fašizmu. Socijaldemokratska stranka in reformistična strokovna zveza sta ta poziv odbili, pač pa so socijalni demokrati stopili v zvezo z buržuazno opozicijo in so stvorili takozvani levičarski blok. Ta levičarski blok je približno to, kar je bila demokratsko-socijaldemokratska zveza za časa Kristanovega ministirovanja. Toraj socijaldemokrati, ki

Zbirajte za tiskovni sklad „Glasa svobode“!

odklanjajo zvezo z revolucionarnim proletarijatom iz razloga, da so načelne razlike med njimi in komunisti prevelike, da bi mogli uspešno sodelovati, nimajo nobenih načelnih razlogov proti sodelovanju z buržuazijo. To je popolnoma umljivo in socijalni demokrati v Franciji so s tem le priznali, da v praksi (ker teoretično še priznavajo razredni boj in marksizem) ni nobene razlike med malomeščanskimi demokrati in socijalpatrijalizmom. Ker enotna fronta proletarijata je borbena razredna fronta, Levičarski blok pa je le družba za osiguranje mandatov. Enotna fronta proletarijata pomeni boj za proletarsko državo, Levičarski blok pa k večjemu boj za ministrske stolčke v buržuazni državi.

Opozicija v belgijski socijalistični stranki.

17. junija je imela belgijska socijalistična stranka svoj izreden kongres. Na njem je nastopila leva opozicija, ki je zastopala sledeče mišljenje: Osvojitev oblasti po proletarijatu je potom parlamenta nemogoča. Mi moremo zavzeti oblast edino-le, ako organiziramo enotno fronto proletarijata vsega sveta. Na-

dalje moramo po vzgladu revolucionarnega proletarijata Nemčije organizirati oborožene proletarske obrambne organizacije. Tako se moramo pripraviti za naš odločilni naskok na buržuazijo.

Pojav leve opozicije v belgijski socijalistični stranki je zelo pomenljiv. Za 29. julija se je sklenilo, da se vrše po vsej Belgiji demonstracije s parolo: **Zavzetej oblasti po proletarijatu.** Proletarijat se budi in vselja — povsod proti volji Vanderveldovcev.

Zinovjev o komunistični stranki Nemčije.

Zinovjev je na seji razširjene eksekutive kom. internacionale v Moskvi dejal o komunistični stranki Nemčije (K. P. D.): Nemška buržuazija uvideva, da je KPD. stranka, ki se obrača na celokupno ljudstvo. To je velik uspeh. KPD. je razredna stranka v tem smislu, kakršna mora biti ena revolucionarna stranka na predvečer revolucije. Se se lahko izvršijo epizode, ali izhod boja je jasen. Najnovejši dogodki kažejo, da se razmerje sil suče nam v korist. Oster pogled, hrdo pest, zvestoba do internacionale in dosegli bomo velik uspeh.

Iz Sovjetske Rusije.

Rusija proglasila bojkot Švice

radi sovražnega držanja, ki ga je pokazala s tem, da je zavrnila zahtevo zadoščenja za umor Vorovskega. Ta bojkot je gospodarskega značaja. Ne dovoli se potovanje v sovjetsko Rusijo vsem švicarskim državljanom, razen delavcem; naročilo se je narodnemu komisarijatu za zunanjo trgovino, da se ne spuša v nobene pregovore glede trgovskih odnošajev s Švico; da se ne sklepajo pogodbe s švicarskimi tvrdkami; ruski zastopnik zapusti Švico. Isto store ukrajinska in gruzinska vlada.

Razslava v Moskvi.

Glavni odbor moskovske razstave je prejel 50 prijav iz zunanjih tvrdk. Prvo mesto po številu tvrdk zavzema Nemčija, nato slede Združene države Amerike, Francoska, Belgija, Anglija, Čehoslovaška, Švica, Italija, Bolgarija, sosedne ruske države, Danska, Turčija in Japonska. (Jugoslavija manjka, kakor po navadi... ker »nima vremena«. Op. ured.).

Ruski kongres kovinarjev

ki je zboroval te dni, je konstatairal, da se je člansvo organizacij pomnožilo. Zveza šteje 470.000 članov, torej 26.000 več nego v letu 1922. Zveza kovinarjev je mnogo pripomogla za povzdigo težke industrije, za izboljšanje položaja delavcev in za kulturno delo. Kulturno delovanje vrši zveza tudi izven mej organizacije, posebno pa v rdeči armadi.

Rusko-japonska pogajanja.

Japonska vlada je pripravljena takoj po končanih preliminarjih pregovorih sklicati tretjo rusko-japonsko konferenco v Tokio. Kot oficijelni zastopnik Rusije je imenovan na to konferenco Joffe, zastopnik Japonske pa sedaj v Tokiu se nahajajoči japonski poslanik na Poljskem, Kavakani, ki je napisal knjigo o sovjetski Rusiji in o svojih potovalnih utisih po njej. V knjigi govori o sovjetski Rusiji z odkritosrčnim prijateljstvom in hvalo.

Zaleži železne rude.

V kurski guberniji so dosedaj našli 5 plasti železne rude. 225 m globoko je plast žele-

zne rude, 250 km v dolžini in vsebuje 41% železa.

V Nižjem Novgorodu se odprlo

zopeč svetovno znani sejem. Trgovstvo Izloka, posebno pa Irgovci iz Perzije dobe posebne izvozne in uvozne ugodnosti. Železniški tarifi se za uvoz surovin znižajo na 50%.

Solidarnost proletarijata.

Ruska zveza strokovnih organizacij je poslala 100.000 stavkujočim španskim delavcem v Barceloni 15% listoča pečet. Od Amsterdamcev bi zaman čakali te solidarnosti.

Poprava 40.000 vagonov

se je začela, ki so potrebni za prevažanje letošnje žetve. Ko bodo ti vagoni popravljani, bo razpolagala Rusija z nad 180.000 vagoni.

Pomladni osevki.

Letos pomladi se je v primeri z letom 1922 posejalo veliko večje ploskve kakor lani. Po poročilih je letos v posameznih okrajih za 30—50% več zemlje obdelane in posejane nego leta 1922.

Žitno posojilo.

Veliko posojilo v žitu, ki ga je razpisala sovjetska vlada, je našlo tak odziv med kmeti, da je državna gospodarska komisija prosila sovjetsko vlado, da sme izdati še obveznic za 30.000.000 pudov (495.000 ton) žita, da bi lahko zadostila zahtevam kmetovalcev.

Produkcija poljedelskih strojev.

V večini tovarnen za poljedelske stroje v Ukrajini je produkcija dosegla predvojno višino. Posamezna podjetja južnega ukrajinskega državnega trusta producirajo celo več nego leta 1913.

Aktivna Irgovska bilanca sovjetske Rusije.

V času od 1. oktobra 1922 do 31. marca 1923 je bil izvoz iz sovjetske Rusije za 900.000 pudov večji nego celokupen uvoz.

Strokovni pregled.

Plenum neodvisnih strokovnih organizacij za železničarje, javne nameščence, rudarje, kovinarje in stavbince.

V nedeljo 24. junija se je vršila plenarna seja neodvisnih strokovnih organizacij za Slovenijo. Ugotovilo se je lepo napredovanje neodvisnih strokovnih organizacij in od ustanovitve ZNSO v decembru do danes se je ustanovilo štiri nove neodvisne organizacije. Število člansva je naraslo od decembra od 8.452 na 12.611, kar je lep napredek.

Poleg drugih važnih sklepov, katere bo objavilo glasilo neodvisnih organizacij »Strokovna Borba«, je plenum ZNSO po razpravi o mezdnih gibanjih sprejel sledečo resolucijo:

I. Z ozirom na dejstvo, da vlada in južna železnica še do sedaj po treh mesecih ni ugodila upravičenim zahtevam železničarjev in javnih nameščencev in da hoče še nadalje zavlačevati rešitev tega življenskega vprašanja za vse železničarje in javne nameščence, izjavlja plenum ZNSO v imenu vseh neodvisnih organizacij, da bo borbo železničarjev in javnih nameščencev z vsemi silami materijalno in moralno podpiral ter da bo v slučaju, če bo vlada tudi v bodoče

ignorirala upravičene zahteve železničarjev in javnih nameščencev, pokazal svojo solidarnost tudi v akciji.

Vendar bodo Neodvisne Strokovne Organizacije »Akcijiski odbor za Slovenijo« podpirale le dotlej, dokler ne bo akcijski odbor podprejal življenskih interesov železničarjev in javnih nameščencev tujim nerazrednim interesom, kakor je to delal »Centralni Akcijiski Odbor« v Beogradu.

V tem slučaju bodo podprle »Neodvisne Strokovne Organizacije« samo »Neodvisno Strokovno Železničarsko Organizacijo«, da ona sama izvede akcijo, brez katere ni mogoče doseči nikakega izboljšanja...

II. V mezdnem gibanju se nahajajoče rudarje in kovinarje in stavbince poziva plenum ZNSO, da se vsi do zadnjega strnejo v svojih strokovnih organizacijah, ter da smatrajo vse neodvisne organizacije njihov boj za svoj boj, ter da jim bodo v njihovem boju z vsemi sredstvi, če treba tudi z akcijo — pomagale.

Rudarji na plan za svoje pravice.

Rudarsko glavarstvo je za 25. junija sklicalo pogajanja. V odsotnosti rud. glav. je vodil pogajanja vodja rud. okr. urada v

Celju inž. Lipold, znani prijatelj Trboveljske družbe, ki je hotel brez vsega, da preide na regulacijo mezd na podlagi stare pogodbe. Zastopniki rudarjev so izjavili, da hočejo, da se vršijo pogajanja na podlagi novo vloženih zahtev in da ne morejo pristati na to, da bi sedanje nezadostne mezde ostale še do avgusta v veljavi. Rud. glavarstvo ni vršilo svoje dolžnosti, če je na ljubo trb. družbi hotelo, da se vrše ta pogajanja na podlagi starih pogodb in zahtevajo, da se v najkrajšem času skličejo nova pogajanja na podlagi novih zahtev. Ker inž. Lipold ni imel pooblastila, da vodi pogajanja na podlagi novih zahtev so se pogajanja prekinila že po 15 minutni razpravi.

Ravnatelj Heinrich je izjavil, da se Trboveljska družba ne bo pogajala na podlagi novih zahtev, ker bi bilo potreba cene premoči povisati za 100%, če bi se ugodilo zahtevam rudarjev.

Zastopniki rudarjev pa so mu odgovorili, da so slavljene zahteve minimum in da zvišanje plač ne zahteva nikakega povišanja cen premoči, ker je Trboveljska družba imela v letu 1922 50% dobička, brez da se vzame v obzir dobiček, ki ga izplačuje stari delničarjem v obliki novih delnic, katere jim daje po 26.—Din, medtem ko na borzi stane enaka delnica 1100.—Din. Rudarji se ne bodo dali prevarati od Trboveljske družbe, ki hoče pogajanja zavleči in vsrtažajo na svoji zahtevi, da veljajo nove plače od 1. julija naprej.

Rudarji Trboveljske družbe vas sili v boj. Pripravljajte se! Vstopite v Zvezo rudarskih delavcev in pomagajte zaupnikom v njihovem težkem delu. Od vas je odvisen uspeh, zato na delo po navodilih vaših zaupnikov.

Dopisi.

IZJAVA.

Na napad glasila »Orjune« št. 27. od 24. junija t. l. »Nezastlišana predrznost« odgovarjam gg. »Orjunecem«, da pač ne mislim prositi njih za dovoljenje, če smem ta ali oni predlog, ki ga smatram v korist delovnemu ljudstvu slaviti v občinskem svetlu. Tudi v cenzuro jim ga ne bom dajal.

Kar se pa tiče mojega brata, da je baje vodja fašistov v Vipavi, izjavljam, da mi o tem ni prav ničesar znanega. A če bi bil, potem je pa ravnotak zločinec napram delavstvu, kakor »Orjuna« v Jugoslaviji in je moje stališče napram njemu enako mojemu stališču k »Orjunu«. »Fašisti« in »Orjunaši«, »Hackenkruzerlerji« in druge organizacije te sorte so poslednja karta propadajočega kapitalizma in največji sovražniki proletarijata, zato vsem moje zaničevanje.

Kar se pa tiče narodnosti, ki je v ustih vseh teh fašistovskih organizacij pa omejniam, da znam ceniti njeno vrednost. Skušil sem na lastni koži dobrobit takozvane narodnosti. V ruskem vjetništvu, kjer so nas carski kozaki, prav ti, ki se prodajajo sedaj po Jugoslaviji, pretrepali prav tako, kakor Nemce, a naši slovenski častniki so nas psovali s svinjami, prav tako, kakor nemški. Po vojni pa sem bil po 11 letnem poštem službovanju in z 10 leti pokojninskega sklada prav po slovensko vržen na cesto.

Tiste grožnje gg. »Orjuncem« pa me prav nič ne ganejo. Nasprojno, pripravljen sem, da jim odgovorjam, dasi dvomim, da jim bo to prijetno.

Ljubljana, 25. junija 1923.

Anton Krhne.

Mimogrede.

Lava in sv. Egidij. — Država fašistov konstataira da ni katastrofe. Vulkan Etna si je te dni izmisil, da očisti nekoliko svoje nozdrvi in je kihnil. Ljudje pravijo temu, da bruha. Pri tem bruhanju so seve neveseli prizori, obup, zguba imetja, sploh vse, kar v hrenulku spravi človeka ne samo ob bogastvo, nego tudi ob vsakdanji kruh. To je hujske, nego boljševiška revolucija, to kihanje vulkana Etna. Celokupna škoda se ceni na 70 milijonov lir in so pokopane pod gorečo lavo tri vasi in ogromni kos zemlje. Ali kaj je to. To ni nič. Vlada Mussolinija konstataira, da se sploh ne gre za katastrofo in da so vsa poročila časopisov le agitacija, da se škodi ugledu države. Kaj? Imenitno. Morda je pa bruhanje Etna tudi le provokacija, da se škodi ugledu države? Treba ji bo dali ricinovega olja... Vendar liših 70 milijonov lir škoda, ki je cenjena sicer le z vidika zabavajočih se ob sliki bruhanja Etna, kakor Neron od gorečem Rimu (Mussolini si je ogledal bruhanje z bližnjih gričev) ni nobena katastrofa. To je le »samo« gospodarska škoda države. Seve, vso prežito grozo in vso zgubo prebivalstva, ki zadene najhujske zopeč le revne sloje, ni vredno upoštevati. Glavno je in kar je po mnenju fašistov katastrofa, je konstatacija, da človeških žrtv ni bilo. Tako namreč trdi vlada z veseljem. Fašisti toraj smatrajo za katastrofo le zgubo življenja. Prav imajo. Saj se gre sedaj v Italiji za življenje fašizma, ki ga skoro zgube. In to je bogme, zares katastrofa.

Pri tem bruhanju zemeljskega ognja, ki je svoječasno služil žrecem vseh konfesij za pekel, so se godili čudeži. Prav za prav se je zgodil samo eden. Namreč v mestu Linguaglossi so imeli kip sv. Egidija. Iz lesa ali kamna, ne vem. Glavno, da so ga imeli. In ko se je strašna lava na kilometer široko in 7 metrov visoko pomikala naprej, požiraje na potu vse, se je napolnila nevarnost na tisto Linguaglossa. Menda je »peklenska sila« hotela uničiti božjo silo sv. Egidija. Ali glej! Obupani prebivalci so rekli:

»Sv. Egidij, sedaj pa pokaži, da si močnejši, nego pekel.«

In so postavili sleber sv. Egidija iz mesta nasproti bližajoči se lavi.

Lava se je bližala brez strahu. Pa tudi sv. Egidij je stal brez strahu, kajti, vsi veste, v lesu in kamenu ni strahu, niti pred lavo. Ali tisti, ki so verovali v sv. Egidija in njegovo moč in niso hoteli bežati, kakor njih neumni in brezvestni someščani, so bili zato svojo vero poplačani. Ker sv. Egidij je zaprel peklenski lavi in ona se je — ustavila. Ni mogla naprej, da pogoltna mesto sv. Egidija in z njim grešne in negrešne, ker sv. Egidij ji je zažugal s svetlo jezco in postavil med lavo in mestom hribeček Monte Santo (Sveta gora), ki je visok 200 metrov. Preplezati to višino, ki je še povrh »Santo« (sveta), pa za lavo tudi ni malenkost in se je rajši ustavila. Res je sicer, da tisti hribeček stoji tam že od pamtveka, ali pravijo, da tudi soha sv. Egidija prebiva v mestu Linguaglossa od pamtveka in ker sta oba »Santo«, bo najbrže res.

Tako pripoveduje zadnje poročilo iz tistega nesrečnega kraja v državi fašistovske Italije.

Nad lahkovernim ljudstvom pa duhovščina kuje s tem nove viteze in bojevnike za sv. vero. Njim pride pač vse prav. Podzemeljski ogenj, Monte Santo in Santo Egidio.

In ljudstvo — čreda verjame, kar ji govore pastirji s palico...

TISKOVNI SKLAD.

Zorga-Osterc, nabrala 277 Din, Novak Štefan, Kamnik 4 Din, Ljubič, Ljubljana 3.50 Din, Usar Peter, Tržič 10 Din, Zavedni mesni uslužbenci Ljubljane 60 Din, Prešeren-Osterc v družbi veselih Lojzelov 110 Din, Sušnik Janez, Kamnik 1 Din, Domača obrtnik iz simpatije 250 Din, O priliki izleta »Vesne« v Kamnik, nabrano 321.50 Din. — Skupaj 1037 Din. Izkaz v zadnji številki 1376.25 Din. Vsega skupaj 2413.25 Din.

POPRAVEK. V dopisu »Iz Taškenta« v zadnji številki se je vrnila pomota. Mora stali 1 kg moke stane okrog 3—4.10 Din, a ne, kakor stoji tam: 30—41 rubljev. Isto velja pri 1 kg riža. Ne 40—50 rubljev, nego 4—5 rubljev. Sicer pa je čitatelj sam takoj opazil, da je pomota.

NAŠIM NAROČNIKOM V VEDNOST.

Lastnika umrlih »Delavskih Novic« gg. Klemenčič in Fabjančič izlerjavala zaostale dolgove na naročnini in kolportaži. Dolične sodruge, naše naročnike, ki dobivajo take terjatve, koš nekdanji naročniki »Delavskih Novic«, opozarjamo, da mi nimamo prav ničesar skupnega s tem listom. Za to prosimo, da na liste terjatve odgovarjajo listim, ki jih pošiljajo in ne na nas, Turjaški trg št. 2. Zagovarjamo pa naše naročnike, da je naša uprava točna in v redu in se ni baš krivičnih terjatev.

To smo prisiljeni izjaviti, da sodrugi ne bodo uprave našega lista istovelili z upravo »Delavsk. Novic«. Upravništvo »Glasa Svobode«.

SKORO VSI NAROČNIKI

»Glas Svobode« so se odzvali in obnovili naročnino. Le nekaj jih je še, ki še tega niso storili. Storite to precej, da se vam list ne ustavi. Zavedajte se, da proletarski fisk vzdržujejo samo proletarci. Meščanski pa bogataši in banke.

IZOBRAŽEVALNI ODSEK ZRD priredi dne 14. julija izlet na Bled. Ob tej priliki se vabi vse podružnice te strokovne organizacije, kakor tudi ostale izobrazne odseke proletarske, kakor tudi zagorsko »Vesno«, da se udeležijo tega izleta. Odhod iz Trbovelj ob 1. dne 14. julija, potem se ustavimo na Jesenicah, kjer priredi izobrazno društvo »Svoboda« pevski in tamburaški koncert, predavanje in deklamacije. Drugo jutro odhod z Jesenic skozi Vinjgar peš na Bled. Polovična vožnja je po južni železnici do Ljubljane. Vsi, ki se mislijo udeležiti naj se javijo na izobr. odsek ZRD v Trbovljah.

»GLAS SVOBODE« ŽRTVAM ZALOŠKE CESTE.

(Poročilo proletarski javnosti.)

Prvomajsko številko smo obenem posvetili žrtvam Zaloške ceste in smo takrat objavili: »Številka stane 3 Din, 1 Din od vsake prodane številke gre za žrtve Zaloške ceste.«

Sedaj smo sklenili račune za to številko in je bil rezultat ta, da se je razprodalo 1200 števil, torej 1200 Din. Ta znesek se je razdelil med sedem vdov in so prejele: Gorenjc, Kuhar, Strle, Sagadin, Rebolj in Črne, vsaka po 171 Din 50 para, Pangerc pa 174 Din.

Upravništvo »Glas Svobode«.

POŠTNE POLOŽNICE

smo v to številko položili VSEM naročnikom. Oni, ki imajo že naročnino plačano, naj jo uporabijo, da pridobe novega naročnika. Komur pa je naročnina POTEKLA, prosimo, da jo OBNOVI. Kdor pa ima še ZAOSTANEK (teh je zelo malo) naj poravnata tudi tega. List ne more živeti brez naročnine.

Upravništvo »Gl. Svobode«.

Lastnik in izdajatelj Konzorcij. Odgovorni urednik Anton Sušteršič. Tisk tiskarne »Merkur« v Ljubljani.